

Türk Din Psikolojisi Dergisi
Turkish Journal for the Psychology of Religion

Sayı: 2 • Aralık 2020 • 237-243
Issue: 2 • December 2020 • 237-243

Din Psikolojisinin 100'ü

Kızılgeçit, M. (2017). *Din psikolojisinin 100'ü*.
Ankara: Otto Yayınları (221 s.)
Kızılgeçit, M. (2017). *100 of the psychology of religion*.
Ankara: Otto Publishing (221 p.)
ISBN: 978-605-9621-94-6

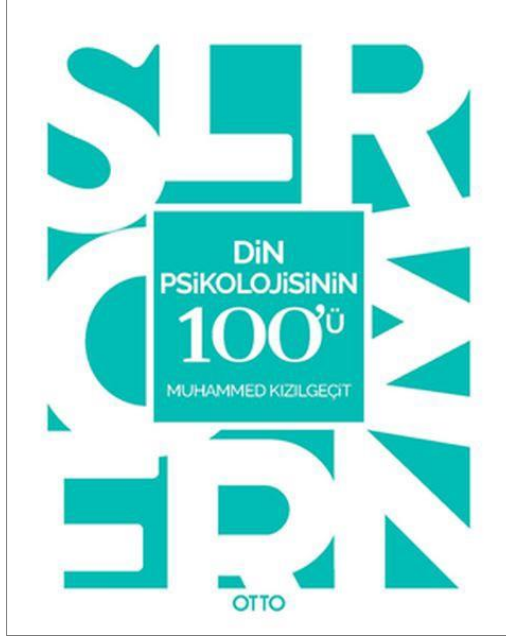
Ali Yüksel

Yüksek Lisans Öğrencisi
Atatürk Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
E-posta: aliyuksel91@gmail.com
Orcid: 0000-0002-5099-343X
Erzurum / Türkiye

MA Student
Atatürk University
Institute of Social Sciences
E-mail: aliyuksel91@gmail.com
Orcid: 0000-0002-5099-343X
Erzurum / Turkey

Türk Din Psikolojisi Dergisi
Turkish Journal for the Psychology of Religion

Makale Türü • Article Type Kitap İnceleme • Book Review
Geliş Tarihi • Received 21 Ekim 2020 • 21 October 2020
Kabul Tarihi • Accepted 04 Kasım 2020 • 04 November 2020

Ö z e t

Din psikolojisi bilim dalının bir yönü dinle diğer yönü ise psikoloji ile ilgilidir. Bu alanların ana inceleme konusunu insana dair her şey oluşturmaktadır. Din psikolojisi, dinin birey üzerindeki etkilerini psikolojinin aletleriyle incelemesi açısından çok geniş bir alanı konu edinmektedir. Muhammed Kızılgeçit tarafından alanın öncelikle temel kavramları Din Psikolojisinin 100'ü kitabında ele alınarak tanımlanmıştır.

A n a h t a r K e l i m e l e r

Din psikolojisi • Din • Psikoloji • Kavram • Sözlük

A b s t r a c t

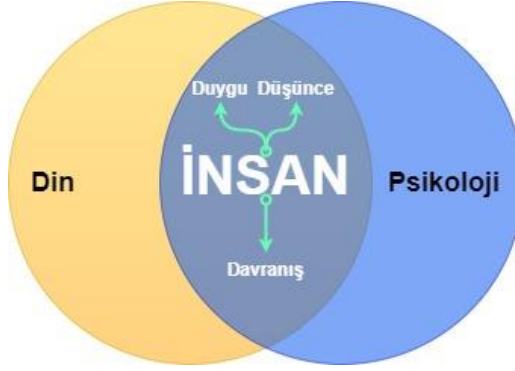
One of the aspects of the psychology of religion is related to religion, and the other to psychology. The main subject of study in these areas deals with everything about human beings. Psychology of religion, in terms of examining the effects of religion on the individual with the tools of psychology, delves into a very broad field. Muhammed Kızılgeçit principally described the main concepts of the field in his book 100 of the Psychology of Religion.

K e y w o r d s

Psychology of religion • Religion • Psychology • Concept • Dictionary

Din psikolojisi biliminin temel yapı taşlarını din ve psikoloji oluşturmaktadır. Bu yapı taşlarının ortak noktası ise insandır. Bireyin doğum öncesi dâhil olmak üzere doğumundan yaşamının sonuna kadar geçen süreçteki düşüncelerinin, sergilediği davranışların ve hissettiği duyguların mahiyeti hem dinî ilimlerin hem de psikoloji biliminin inceleme alanlarını oluşturmaktadır.

Şekil-1:
Din ve psikoloji ilişkisi

Kızılgeçit (2017) tarafından kaleme alınan incelediğimiz kitapta din psikolojisi kavramı;

“Bireyin yaşadığı dinî hayatı; oluşum, yapı, gelişim şartları ve süreçleri, sonuçları ve etkileri açısından ele alan bir bilim dalıdır. Bir yönüyle psikoloji bir yönüyle dinle ilgilidir. Psikolojinin kavram, yöntem ve yaklaşımları çerçevesince dinin birey üzerindeki her türlü görünümünü inceler.” şeklinde tanımlanmıştır (s. 14). Tanımda görüldüğü üzere din psikolojisinin konu ağı oldukça geniştir, bu genişlik ise alanın kavram sorunsalını ve alana ilişkin kavram haritası oluşturmanın mecburiyetini ortaya koymaktadır.

Öte yandan din psikolojisi alanında kullanılan kavramların çoğu ana anlamlarından farklılaşarak terim anlam kazanmıştır. Her bilim dalının kendine ait bir terminolojisi olduğu gibi din psikolojisinin de bulunmaktadır. Her bilim dalı gibi din psikolojisinin de geliştiği bir coğrafya ile kurucu aktörlerin yaptığı ilk çalışmalar sonucunda ortaya çıkan kurucu metinleri bulunmaktadır (Koç, 2020). Bundan dolayı Jung’un arketip, Frankl’in logoterapi, James’in dinî tecrübe (religious experience), Freud’un oedipus kompleks vb. kavramlarla neyi ifade ettiklerini iyi bir şekilde anlamamız gerekmektedir. Zira Batı veya Doğu kaynaklı olup dilimize tercüme etmeye çalıştığımız kavramların tam anlamıyla dilimizde karşılığı bulunmamaktadır. Türkiye’de yaşayan din psikologlarının

Batılı meslektaşlarınca geliştirilen kavramları hangi bakış açısıyla ele alacağı ve hangi ölçüler içerisinde kendi çalışmalarına taşıyacağı alanın bir problemi olmaktadır (Hökelekli, 1989).

Türk din psikolojisinde öncü isimlerle yapılan mülakatlar kapsamında “Sizce göre Türk din psikolojisinin güncel sorunları nelerdir?” sorusuna:

- Armaner; din psikolojisi kavramlarının anlamları üzerinde durulması gerektiği söyleminde bulunmuş (Koç, 2018a),

- Hökelekli ise yapılan araştırmalardan elde edilen bulguların yorumlarının kendi kültürümüzün kodları içerisine nüfuz eden ve buradan anlamlar üreten bir olgunluğa ulaşmadığı, Batılıların oluşturduğu ölçek ve kavramlaşmaların Batı dışı toplumlar için geçerli olmadığına Batılılarca vurgulanmasına rağmen Batılı ölçekler ve kavramsal çerçeveler dışına çıkılmadığı, yerli dindarlık ölçeklerinin ve kavramların geliştirilmesinin zorunlu olduğu şeklinde cevap vermiştir (Koç, 2018b).

Din psikolojisi alanının kavram yoğunluğu ve anlam karmaşasının nedenleri olarak;

- Bireye ait her türlü duygu, düşünce ve davranışı ele alması açısından çok geniş bir konu ağının olması,

- Dinî tecrübenin çeşitliliğinin farklı şekillerde ifadelendirilmesi neticesinde kavramsal çeşitliliğin artması,

- Kültürümüzde veya dilimizde olmayan Batı ve Doğu kaynaklı orijinal kavramların eklenmesi,

- İslami literatürde İlm’ün-Nefs’e ait kavramların ortaya çıkarılarak anlamlandırılması çabası,

- Yaşanılan çağın problemlerine göre şekillenen ve süregelen çalışmaların, yeni kavramların alana eklenmesini mecbur kılması,

- Din eğitimi, din sosyolojisi, nöroloji vb. alanlarla etkileşimi nedeniyle diğer alanlara ait kavramların da bilinmesinin gerekmesi sıralanabilmektedir.

Otto yayınları tarafından sosyal bilimler alanındaki bilim dallarıyla ilgili kavramların anlamlandırılması amacıyla *kavram haritaları* adı altında sözlük çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Kavram haritaları serisi, din psikolojisi anabilim dalına dair kavramları önem ve seviyeye göre 100, 200 ve 300 kavram olmak üzere alanla ilgilenenlere ve alanı merak edenlere kullanışlı bir sözlük olarak sunmaktadır. Her kitapta kavramlar biraz daha anlatım açısından derinleşmekte ve ayrıntılı olarak aktarılmaktadır. Bu kapsamda incelediğimiz kitaptaki kavramlar tanımlanırken ortalama

MAXQDA 2020 programında kitapta en fazla tekrarlanan kelimelerin belirlenmesi amacıyla yapılan sözcük frekansı analizinde, “*din* (147 kez), *dini ve dinî* (134 kez), *psikoloji* (56 kez), *psikolojik* (45 kez), *dindarlık* (44 kez), *Tanrı* (40 kez), *inanç* (39 kez)” kelimelerinin sıklıkla kullanıldığı belirlenmiştir.

Din psikolojisi kavramlarını içeren kitapların seviyeye göre sıralandığı yukarıda ifade edilmiştir. Bu doğrultuda “*Din Psikolojisinin 100’ü*” kitabının İlahiyat alanına dair eğitim alan lise ve üniversite öğrencileri ile alana ilgi duyan herkese hitap ettiği değerlendirilmektedir. Genel olarak bakıldığında kitabın din psikolojisi alanında çalışma yapan herkes için faydalı bir kaynak ve kavramsal problemlere çözüm olacak bir başucu kitabı olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda atif.sobiad.com ve scholar.google.com kaynaklarından elde edilen verilerde fiziki olarak yayınlanmış kitap ve makale çalışmaları hariç olmak üzere esere 25 kez yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile Din Psikolojisi Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri/Görevlilerince atif yapıldığı belirlenmiştir.

Kitabın sonraki muhtemel baskıları için yazara yardımcı olması açısından yazım yanlışlarına dikkat çekilmekle birlikte oldukça az yazım yanlışının bulunduğu görülmektedir. Örneğin kitapta “*bastırma*” kavramı tanımlanırken “*birdir*” yerine “*birdir*”, “*kuvet*” kavramı tanımlanırken “*yapamama*” yerine “*yapınama*” ifadeleri kullanılmıştır. Ayrıca kitapta tanımlanan kavramların az bir kısmının Arapça karşılıkları verilmiştir. Sonraki baskılarda tüm kavramların İngilizce ile Arapça karşılıklarına da yer verilmesinin yazarın kitabın önsözünde belirttiği “*psikoloji ve İlm’ün-Nefs arasındaki mesafenin azaltılması*” (s. 8) amacına daha fazla hizmet edeceği değerlendirilmektedir.

Kaynaklar

Apaydın, H. (2016). *Din psikolojisi terimler sözlüğü*. Samsun: Bilimkent Yayınları.

Göcen, G. (2020). *Kavram atlası din psikolojisi 1*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Hökelekli, H. (1989). Türkiye’de din psikolojisi çalışmalarında karşılaşılan güçlükler ve bazı temel meseleler. (Yayınlanmış Bildiri). (içinde). *Günümüzün Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu*. (ss. 107–115). 27–30 Haziran 1989. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.

Kızılgeçit, M. (2017). *Din psikolojisinin 100’ü*. Ankara: Otto Yayınları.

Kızılgöç, M. (2020). Din psikolojisi kavram alanının iz düşümü: teoloji-psikoloji arasında din psikolojisi kavramlarını çalışma imkânı. [içinde] *Din Psikolojisi Güncel Durum Analizi*. Ed. Y. Turan. (ss. 1-21). Ankara: Nobel Yayınları.

Koç, M. (2018a). Türk din psikolojisinde öncü bir isim: Neda Armaner üzerine biyografik bir araştırma. *Bilimnâme Dergisi*, 36 (2), 213-259.

Koç, M. (2018b). Türk din psikolojisinde öncü bir isim: Hayati Hökeleklî üzerine biyografik bir araştırma. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14, 65-126.

Koç, M. (2020). Türk din psikolojisinde akademisyen bir din psikoloğu: Abdülkadir Etöz üzerine biyografik bir araştırma. *Türk Din Psikolojisi Dergisi*, 2, 13-74.

Sevinç, K. (2020). *Kavram atlası din psikolojisi 2*. Ankara: Gazi Kitabevi.

